

Вежбе 7 - системски позиви

Радован Туровић

Процеси

Процеси

- ▶ Сваки процес који се покрене има свој јединствени број, тзв. идентификатор процеса или *pid*.
- ▶ Конкретно на Јуникс оперативним системима сваки процес ствара неки други процес осим *init* процеса који је родитељ свих осталих процеса.
- ▶ Ово се може видети покретањем команде *ps tree* у терминалу.
 - ▶ На системима са *systemd*-ом, *init* бива замењен њиме.

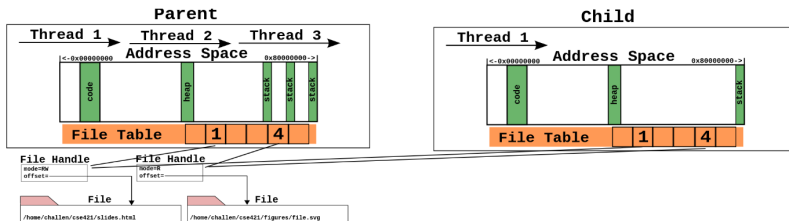
ИД процеса (Primeri/01_pid)

- ▶ Сваки програм када се покрене добије свој јединствени идентификатор процеса, тј. *pid*.
- ▶ Могуће је пид додати програматички користећи се системским позивом `getpid()`.
- ▶ Такође, могуће је додати пид родитељског процеса за текући процес позивом `getppid()`.
- ▶ Повратна вредност обе функције је типа `pid_t`.
- ▶ Налази се у заглављу `<unistd.h>`.

Подвајање процеса (fork())

- ▶ fork() **системски позив** нам омогућује да тренутни процес дуплирамо.
- ▶ Процес створен на овај начин је:
 - ▶ дете процесу који позива fork()
 - ▶ независан од позивајућег процеса
 - ▶ има копиран читав садржај родитељског процеса
 - ▶ једино шта деле су дескриптори раније отворених датотека

Подвајање процеса (fork())

Подвајање процеса (Primeri/02_fork)

- ▶ У моменту када се позове `fork()` системски позив, након припреме новог процеса, имамо 2 процеса који настављају да извршавају код од линије где је позван `fork()` па надаље.
- ▶ Уколико је позив био неуспешан, повратна вредност је -1.
- ▶ У супротном, у сваком од процеса враћа **посебну повратну вредност**:
 - ▶ у детету (новостворени процес) враћа 0
 - ▶ у родитељу (оригинални процес) враћа **пид детета (позитиван број)**
 - ▶ ово нам је битно да би даље у коду разликовали процесе и одлучили шта желимо да који извршава

Дељење меморије међу процесима

Дељење меморије међу процесима

- ▶ Као што смо видели, 2 процеса су скоро потпуно независна након системског позива `fork()`.
- ▶ Како поделити меморију између подвојених процеса?
- ▶ Користити системске позиве за **рад са дељеном меморијом**, из `shm` фамилије системских позива.

Кораци у раду са дељеном меморијом

1. алоцирање сегмента РАМа који ће бити дељен
2. добављање адресе сегмента
3. коришћење сегмента
4. одјава коришћења сегмента
5. ослобађање сегмента

1. Алокација сегмента (shmget())

- ▶ У заглављу <sys/shm.h>.
- ▶ **Системски позив** shmget() прима 3 параметра:
 1. кључ сегмента, најчешће IPC_PRIVATE као сигнал да нам треба нов сегмент
 2. величина сегмента у бајтовима (shmget() ће поравнати ову меморију па се може десити да добијемо више)

1. Алокација сегмента (shmget())

- ▶ **Системски позив** shmget() прима 3 параметра:
 - 3. опције, пример:
 - ▶ IPC_CREAT|0660 где нам прва опција наглашава да нам треба стварање новог сегмента а друга опција регулише дозволе приступа (читај/пиши за власника тренутног процеса и његову групу а ништа за остале)
 - ▶ Браћа ИД створеног сегмента или -1 у случају неуспеха.

2. Добављање адресе сегмента (shmat())

- ▶ У заглављу `<sys/shm.h>`.
- ▶ **Системски позив** `shmat()` прима 3 параметра:
 1. ИД сегмента којем желимо да се пријавимо као корисник
 2. адреса где желимо да нам буде сегмент
 3. опције
- ▶ Враћа адресу меморијског блока за коришћење у виду генералног показивача (`void*`; мора се кастовати у одговарајући тип).

4. одјава коришћења сегмента (shmdt())

- ▶ У заглављу <sys/shm.h>.
- ▶ **Системски позив** shmdt() прима 1 параметар:
 1. адреса добијена у кораку 2 од shmat() позива
- ▶ Враћа -1 након неуспеха, у супротном 0.

5. ослобађање сегмента (shmctl())

- ▶ У заглављу <sys/shm.h>.
- ▶ **Системски позив** shmctl() прима 3 параметра:
 1. ИД сегмента којим желимо да управљамо
 2. операција коју желимо да учинимо (у нашем случају ће бити IPC_RMID)
 3. структура shmids која ће прихватити информације о сегменту (у нашем случају можемо игнорисати и послати nullptr)
- ▶ Враћа -1 након неуспеха, у супротном нонула вредност а у зависности од жељене операције.

Чекање на дете (wait(), Primer/03_fork_sa_shm)

- ▶ У заглављу <sys/shm.h>.
- ▶ **Системски позив** wait().
- ▶ Користи се за проверу стања и чекање процеса детета.
- ▶ Прима 1 параметар:
 1. адресу целог броја да би се проследио статус процеса; може бити nullptr
- ▶ Враћа -1 у случају грешке, у супротном ИД терминираног дечјег процеса.

Стварање новог процеса (clone())

- ▶ Системски позив clone().
- ▶ Користи се за стварање дечјих процеса или нових нити у процесу.
- ▶ Прима 4 параметра:
 1. показивач на функцију
 2. показивач на стек
 3. опције
 4. показивач на аргументе
- ▶ Враћа -1 у случају грешке, у супротном ИД створеног дечјег процеса/нити.

Стварање новог процеса

- ▶ У примеру се прави нов процес:
 1. показивач на функцију; која мора да:
 - ▶ прима као један параметар, показивач на блок меморије са аргументима (void*)
 - ▶ врати цео број као информацију о успешности (0 је успех)
 2. показивач на стек:
 - ▶ притом, пошто се стек користи уназад, мора се послати адреса последњег бајта стека!

Стварање новог процеса (Primeri/04_clone)

- ▶ У примеру се прави нов процес:
 - 3. опције:
 - ▶ CLONE_VM - нов процес користи исти меморијски простор као родитељ
 - ▶ SIGCHLD - омогућење детету да пошаље сигнал родитељу након терминације (неопходно да би радило чекање на дечји процес)
 - 4. показивач на блок меморије са аргументима:
 - ▶ мора се пазити на начин паковања и распакивања аргумената из блока!

Отварање У/И токова (pipe())

Отварање У/И токова (pipe())

- ▶ Ради комуникације између процеса можемо и да отворимо посебне **улазно/излазне токове** (и **још један извор**) кроз које можемо слати поруке.
- ▶ За разлику од дељене меморије ови токови се понашају као датотеке тако да и комуникација мора тећи као са датотекама.
- ▶ За ове потребе се користи **системски позив** pipe().

Отварање У/И токова (pipe())

- ▶ Налази се у заглављу `<unistd.h>`.
- ▶ `pipe()` прима 1 параметар:
 1. адреса на низ од 2 цела броја
 - ▶ у њима ће се редом сачувати идентификатори дескриптора тока за читање потом писање података
- ▶ Враћа -1 након неуспеха, у супротном 0.

Отварање У/И токова (pipe())

- ▶ Са токовима се мора пажљиво баратати!
- ▶ Након што се ток подели свим процесима, процеси су у обавези да пре свега осталог затворе ток који неће користити:
 - ▶ нити ствараоци садржаја морају затворити токове за читање података
 - ▶ нити читачи садржаја морају затворити токове за писање података

Отварање У/И токова

(Primeri/05_fork_sa_pipe)

- ▶ Позиви са писање и читање се налазе у заглављу `<unistd.h>`.
- ▶ И писање (`write()`) и читање (`read()`) користе по 3 параметра:
 1. ИД дескриптора за писање/читање
 2. адреса бафера за писање/читање
 3. број бајта за писање/читање

Позивање спољашњих програма (execv())

Позивање спољашњих програма (execv())

- ▶ Позивање спољашњих програма програматички је могуће уз помоћ фамилију exec **системских позива**.
- ▶ Ова фамилија системских позива је специфична по томе да спољашњи програм у потпуности преузме позивајући процес.
- ▶ У случају успешног системског позива, спољашњи програм преузима све, пид позиваоца, поставља свој стек испочетка итд. и више се не враћамо у позивајући код.
- ▶ Позивајући програм се наставља само у случају НЕУСПЕШНОГ позива спољашњег програма.

Позивање спољашњих програма (execv(), Primeri/06_execv)

- ▶ Налазе се у заглављу <unistd.h>.
- ▶ Прима 2 параметра:
 1. путању до извршне датотеке
 2. низ показивача на аргументе
 - ▶ овај низ МОРА да се заврши nullptr показивачем као сигналом прекида низа
- ▶ Повратна вредност ће постати повратна вредност програма ако је спољашњи програм успешно створен.
- ▶ Уколико није било успеха, просто се враћа -1 позивајућем окружењу да потом одлучи шта ће радити даље.

Ланчање програма (енг. piping)

Ланчање програма (енг. piping)

- ▶ Уобичајена појава у програмирању је да се не пише код за решавање проблема који је већ решен.
- ▶ Уместо тога, боље је искористити већ готово решење и евентуално га спојити са нашим или другим већ готовим решењем.
- ▶ Надовезивање више програма један на други се посебно лако може урадити ако су програми написани тако да примају параметре са стандардног улаза или као параметара а излаз шаљу на стандардни излаз.

Ланчање програма (енг. piping)

- ▶ У оваквој ситуацији се приступа ланчању програма, или познатије као пајповање програма.
- ▶ Веома честа појава у шел скриптовању где се резултат једне команде ланча на улаз наредне команде.
- ▶ Пример:
 - ▶ `ps ax | grep firefox`
 - ▶ овде се излаз програма `ps` (списак свих процеса) шаље директно као улаз у `grep` програм који ће одбацити линије које не садрже реч "firefox".

Ланчање: C++ (dup2())

- ▶ Да би се овај ефекат постигао у C++ коду, неопходно је:
 - ▶ пре позива спољног програма направити ток (енг. pipe)
 - ▶ због начина на који раде ехес позиви, подвојити процес (fork())
 - ▶ у детету пре позива ехес, треба преусмерити стандардни излаз на ток (користећи се dup2 позивом)
 - ▶ у родитељу се кроз ток чита излаз спољашег програма!

Ланчање: C++ (dup2(), Primeri/07_execv_sa_pipe)

- ▶ **Системски позив** dup2() се користи за дуплирање дескриптора тока.
- ▶ Налази се у заглављу <unistd.h>.
- ▶ У нашем случају ћемо га искористити за преузимање контроле над стандардним излазом.
- ▶ има 2 параметра:
 1. ИД оригиналног дескриптора (у нашем случају ИД дескриптора тока за писање)
 2. нов ИД дескриптора (у нашем случају 0, што је ИД за stdout)
- ▶ Враћа -1 у случају неуспеха, у супротном ИД новог дескриптора.